

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata
Kisgyermek Szociális Intézmények

SZAKMAI PROGRAM

A BÖLCSŐDE ADATAI

Az intézmény neve: Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának

Kisgyermek Szociális Intézmények Igazgatósága

Székhelye: 7622, Pécs Vargha Damján u. 2.

Telephelye: Csoda Bölcsőde

Címe: 7632 Pécs, Apáczai körtér 1.

Telefon/Fax: 72/550 628, 72/550 631

Mobiltelefon: 06/30 695 28 57

E-mail: csoda@kszipecs.hu

Honlap: www.kszipecs.hu

Fenntartó: Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata

A bölcsőde vezetője: Horváth Ibolya Judit

A szakmai program érvényességi ideje 2013. július 01 - 2018. augusztus 31.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETŐ.....	6
1.1. Bölcsődéni minőségpolitikája.....	7
1.2. Bölcsődéni pedagógiai hitvallása.....	7
1.3. Helyzetelemzés.....	8
1.3.1. A bölcsőde múltja és környezete.....	8
1.3.2. A szolgáltatás területe, a szolgáltatást igénybe vevők célcsoportja és összetétele.....	9
1.3.3. Az intézmény alapfeladata és egyéb szolgáltatásai.....	9
1.3.4. A szolgáltatás igénybevételének módja, a szolgáltatásról szóló tájékoztatás formája.....	10
1.3.5. Az igénylők, és a személyes gondoskodást végző személyek jogainak védelmével kapcsolatos szabályok.....	11
1.3.6. Bölcsődéni személyi feltételei.....	13
1.3.7. Bölcsődéni tárgyi feltételei.....	14
2. NEVELÉSI, GONDOZÁSI PROGRAM.....	16
2.1. Nevelő, gondozó munkánk célja.....	16
2.2. Nevelő, gondozó munkánk alapelvei.....	16
2.2.1. A családi nevelés elsődlegességének tisztelete.....	16
2.2.2. A gyermeki személyiség tiszteletének elve.....	17
2.2.3. A nevelés és a gondozás egységességének elve.....	17
2.2.4. Az egyéni bánásmód elve.....	17
2.2.5. A stabilitás elve.....	17
2.2.6. Az aktivitás és az önállósulás segítésének elve.....	17
2.2.7. Az egységes nevelői hatások elve.....	18
2.3. Nevelő, gondozó munkánk feladatai.....	18
2.3.1. Egészségvédelem, az egészséges életmód megalapozása.....	18
2.3.2. Az érzelmi fejlődés és a szocializáció segítése.....	18
2.3.3. A megismerési folyamatok fejlődésének segítése.....	19
2.4. Nevelő, gondozó munkánk megszervezésének elemei.....	20
2.4.1. Kapcsolat a szülőkkel.....	20

2.4.2. „Saját” kisgyermeknevelő rendszer.....	20
2.4.3. Gyermekcsoportok megszervezése.....	21
2.4.4. Napirend.....	21
2.4.5. A bölcsőde kapcsolatai más intézményekkel.....	21
2.5. A bölcsődei nevelés, gondozás főbb helyzetei.....	22
2.5.1. Gondozás.....	22
2.5.2. Játék.....	22
2.5.3. Tanulás.....	23
3..KIEMELT NEVELÉSI, GONDOZÁSI PROGRAMOK.....	24
3.1. A család és a bölcsőde együttműködő modellje a XXI. században.....	24
3.1.1. Személyes kapcsolat.....	24
3.1.2. Csoport szint.....	25
3.1.3. Közösségi szint.....	26
3.2. Montessori szemléletű bölcsődei pedagógia.....	28
3.2.1. Az óvodai Montessori szemlélet kapcsolódási pontjai a mindennapi bölcsődei élet során.....	28
3.2.2. Montessori eszközrendszerünk.....	32
3.3. Alkotó élmények.....	33
3.3.1. Építés, konstruálás.....	34
3.4.. Környezeti élmények.....	34
3.5.Zenei élmények.....	35
3.6. Anyanyelvi élmények.....	35
3.7. Mozgás élmények.....	36
3.8. Egyéb élmények.....	36
4. KIEMELT FELADATOK.....	38
4.1. Kisgyermeknevelőinktől elvárt magatartás, attitűd.....	38
4.2. Sajátos igényű gyermekek nevelése, gondozása.....	38
4.3. Gyermekvédelem.....	39
4.4. Minőségbiztosítás.....	39
5. DOKUMENTÁCIÓ.....	41

6. KÉPZÉS, TOVÁBBKÉPZÉS.....	43
7.1. Bölcsődei szakember képzés gyakorlati oktatásában való részvétel.....	43
7.2. Továbbképzések.....	43
7. ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS.....	45
8. MELLÉKLETEK.....	46
8.1. Megállapodás.....	46

1. BEVEZETŐ

Bölcsődénk helyi nevelési, gondozási programja:

- „A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja”, mint a tartalmi szabályozás legmagasabb szintű dokumentuma
- az ENSZ Emberi jogok nyilatkozata
- az ENSZ Egyezmény a gyermek jogairól
- az Európa Tanács Miniszterek Bizottsága Rec. (2002) 8-as ajánlása a tagállamok számára a napközbeni gyermekellátásról
- az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 238/2011. (XII.29.) Korm. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról
- 15/2013 (II. 23.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenység engedélyezéséről, valamint a gyermekvédelmi vállalkozói engedélyezésről
- a pszichológiai és a pedagógiai kutatások eredményei
- az első életéveknek a későbbi fejlődés szempontjából is meghatározó szerepének elismerése
- a bölcsődei nevelés-gondozás története alatt felhalmozott emberi és szakmai értékek, ezeken belül is hangsúlyozottan „A bölcsődei nevelés-gondozás minimumfeltételei és a szakmai munka részletes szempontjai” c. kiadvány (OCSGYVI, 1999), valamint a módszertani levelek, útmutatók, ajánlások
- a bölcsődei ellátás nemzetközileg elismert gyakorlata figyelembevételével készült, mind emellett megtartva intézményünk szakmai önállóságát, a családok és a fenntartó elvárásaihoz és a helyi lehetőségekhez igazodva

A szakmai programhoz kapcsolódó egyéb dokumentumok:

- a KSZI Munka és feladatterve
- a Bölcsőde Minőségirányítási Programja
- a Bölcsőde adott évi feladatterve
- a (volt ANK) Csiribiri Óvoda HOP

1.1. Bölcsődénk minőségpolitikája

Bölcsődénkben a 0-3 éves korosztály fejlődésének törvényszerűségeire épülő, a kisgyermek adottságait, természetes igényeit figyelembevevő biztonságot nyújtó, szeretetteljes, nyugodt, családi légkör megteremtése valósul meg intézményes keretek között, melyben a családbarát programlehetőségeket kihasználva tesszük színesebbé kisgyermekünk mindennapi bölcsődei életét. Érték számunkra az esélyegyenlőség, a tolerancia, a megújulás képessége.

Szolgáltató jellegünkben adódóan a legfontosabb számunkra, hogy partnereink (szülők, beszállítók, hallgatók) elégedettségét megnyerjük, így munkatársi közösségünket a nyitottság, a folyamatos önképzés igénye jellemzi az együttműködés megteremtésével, melyben a nevelés-gondozás területét érintő változásokat közösen alakítjuk, a folyamatos fejlesztés, megújulás elköteleződésével.

1.2. Bölcsődénk pedagógiai hitvallása

A kisgyermekkor legfontosabb tevékenységére a játékra, mozgásra építve a **Montessori pedagógia szellemiségében** neveljük kisgyermekünket. Figyelembe véve a kisgyermek egyéni fejlődési ütemét, az életkori sajátosságokat, segítjük az egészséges testi, és harmonikus személyiségfejlődésük kibontakozását, alakulását. Montessori Mária szemlélete szerint: „A gyermek maga végezzen el mindent, ami fejlődését elősegíti, önmaga alkossa meg képzetét, fejlessze érzékszerveit, építse fel tudatát.” Vallotta, hogy:

„A világ minden gyermekében ott rejlik egy más világ reménye”

Montessori „csak” felfedezte és tisztelte a gyermeket, a benne rejlő tanulás vágyával. Montessori szemléletében a nevelés területén a kisgyermeknevelő feladata az életre nevelés, az egész személyiség fejlesztése, melyben kiemelt fontosságú az érzelmi nevelés, a szeretet is.

Fontos számunkra, hogy a szülőkkel is megismertessük elvárásainkat, szokásainkat, mindent megtámogatva, a miértek magyarázatával.

1.3. Helyzetelemzés

1.3.1. A bölcsőde múltja és környezete

A Nevelési Központ építése 1978-ban kezdődött, és 1984-ben fejeződött be. Az akkori Művelődésügyi Minisztérium modellértékű kutatási és kísérleti intézménye a 70 ezres lakosú lakótelep gyermekeinek gondozását, nevelését, oktatását tűzte ki célul, 6 hónapos kortól 18 éves korig, valamint a lakosság közművelődését és sport tevékenységét szolgálta.

Ebben a nyitott és újjító szándékú intézményben három 80 férőhelyes bölcsőde (1.sz, 2.sz, 3.sz.) kezdte meg működését a lakótelepen. Bölcsődénk (1.sz.) 1980-ban nyitotta meg kapuit, ahol új kezdeményezéseivel, szemléletével, sok tekintetben megelőzte korát. Sok nehézséggel küszködtünk, de annál több örömben volt részünk. Mindenki tele volt lelkesedéssel, tenni akarással. Szabad volt kipróbálni mindent, ami segíthette a gyermekek harmonikus fejlődését, valóban érvényesült a módszertani és pedagógiai szabadság. E szellemben nyílt lehetőségünk a Montessori pedagógiai nevelést is alkalmazni bölcsődénkben.

Az 1990-es évek elejétől az országos bölcsődei bezárási hullám a Nevelési Központot sem kerülte el, 1995-ben megszűnt a 2. sz., majd a következő évben a 3. sz. bölcsőde. Így egy bölcsőde maradt meg, mely 2010. februárban 3 új gyermekcsoporttal bővült.

A 2006-ban felújított kétszintes épület földszintjén, barátságos környezetben, a Csiribiri Óvodával (ANK 1.sz. Óvoda), a Kertvárosi Védőnői Szolgálattal, a 2.sz. egységünk az Egységes Pedagógiai Szakszolgálattal egy épületben található. Mindkét épületünk K – Ny fekvésű, gyermekszobáink, udvarrészeink Déli tájolásúak.

Az Apáczai Nevelési és Általános Művelődési Központ (ANK) 2013 januárjában a Köznevelési Törvény rendelkezései értelmében megváltozott. A többcélú oktatási-nevelési, sport és kulturális intézmény szervezeti kerete állami és önkormányzati feladat ellátású lett.

A köznevelési intézmények átszervezésével bölcsődénk a Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának fenntartásában lévő Kisgyermek Szociális Intézmény bölcsődéihez került 2013. július 01-jével.

1.3.2. A szolgáltatás területe, a szolgáltatást igénybe vevők célcsoportja és összetétele

Bölcsődénk Pécs város közigazgatási területéről fogadja a kisgyermekes családokat. Jelenleg a város legnagyobb létszámú bölcsődéjeként **2 épületben, 5 gondozási egységben, 11 csoportszobában, 108 férőhelyen** homogén vagy vegyes életkorú csoportokban valósul meg a 6 hó és 3 év közötti kisgyermek napközbeni ellátása.

Bölcsődénkbe nagy számban jelentkeznek a közeli (volt ANK) nevelési-oktatási intézményeket igénybevevő családok. Felvételkor előny a gyermek szociális háttere (gyermeket egyedül nevelő szülő, rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, 3 vagy többgyermekes család, tartósan beteg vagy sajátos nevelési igényű gyermek, ingerszegény környezetben nevelkedő gyermek), a szülő munkába állása, a nappali tagozaton hallgatói jogviszonyban álló szülő gyermeke, illetve a - volt ANK - intézményegységekben dolgozó szülők gyermekei részesülnek előnyben.

A családok elmondása alapján bölcsődénk jó hírneve, a Montessori pedagógia szellemiségét alkalmazó nevelés módszerünk is segítették a bölcsődeválasztásukat.

2009 tavaszán **Szociális térkép** készült a bölcsődét igénybevevő családokról, mely 2011-ben frissítve lett. E szerint gyakorinak mondható a két szülő, két kisgyermek családtípus. Előtérbe került a kétszülős családokban az egy kisgyermek, egyre ritkább a három vagy több kisgyermeket nevelő családok száma. Tendenciaként mutatkozik az egyszülős családok száma, ahol szintén egy kisgyermeket nevel a szülő.

1.3.3. Az intézmény alapfeladata

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény értelmében:

- a gyermekjóléti alapellátás rendszerében a személyes gondoskodás keretein belül biztosítani 20 hetes kortól 3, illetve 4 éves korig, sajátos nevelési igényű gyermekek esetében 5, illetve 6 éves korig a **kisgyermek napközbeni ellátását** - nevelését, gondozását, felügyeletét, étkeztetését, tiszta textília, gyermekorvosi felügyelet -, bölcsődei alapellátás formájában.

1.3.4. A szolgáltatás igénybe vételének módja, a szolgáltatásról szóló tájékoztatás formája

A bölcsődei szolgáltatás **igénybevétele** - a bölcsődei felvétel - **egész évben folyamatos**. A bölcsődei alapellátást az **1997. évi XXXI. gyermekvédelmi törvény** értelmében azon családok gyermekei vehetik igénybe, ahol a szülők dolgoznak, munkaerő piaci részvételt elősegítő programban, képzésben vesznek részt, betegségük vagy egyéb ok miatt gyermekük napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni.

A gyermek felvételét kérheti a szülő, gondviselő, valamint az ő hozzájárulásával

- a körzeti védőnő
- a házi gyermekorvos (családorvos)
- a családgondozó
- a korai fejlesztő gyógypedagógusa
- a gyámhatóság szakembere

A bölcsődei ellátás kérelmezésekor, annak feltételeiről a gyermek törvényes képviselője minden esetben tájékoztatást kap. A szolgáltatás igénybe vételének lehetőségeiről a **szülők tájékozódhatnak** a bölcsőde honlapján, védőnői tájékoztatón, gyermekorvosi rendelőkben, családsegítő és gyermekjóléti szolgálatnál, valamint „Zenés játszóház”-unk látogatásakor. Beiratkozás-felvétel után a szülők tájékoztatást kapnak szóban az első szülői értekezleten, ezt követően személyes találkozó alkalmával szóban és írásban (Bölcsődei kisokos).

Legfontosabb tájékoztatási tartalmak:

- az ellátás tartama és feltételei
- a fizetendő személyi térítési díj
- az adott gyermekre vonatkozó nyilvántartások
- a család és a bölcsőde kapcsolattartásának formái
- a házirend
- a nyitva tartás
- a panaszjog gyakorlásának módja
- az érdekképviselő működése
- az érték és vagyonmegőrzés módja

A tájékoztatást követően az ellátásra jogosult gyermek törvényes képviselője megállapodást köt az intézménnyel, melyben egyben nyilatkozik, hogy az általa megadott személyes adatok a valóságnak megfelelnek, és ha abban változás áll be azt köteles jelezni, valamint az ellátásról a tájékoztatást megkapta.

Bölcsődénk nyitva tartási ideje a családok igényei szerint lett kialakítva, reggel 6 órától délután 18-ig, és a kisgyermek egyéni szükségleteihez igazítottan, rugalmasan kezelt.

1.3.5. Igénylők és a személyes gondoskodást nyújtók jogainak védelme

Az ellátást igénybevevő családját megilleti a személyes adatainak védelme, valamint a magánéletével kapcsolatos titokvédelem. Különösen a kisgyermekeket, akik életkoruknál fogva kiszolgáltatottak.

Az igénylő családok számára a gyermekcsoportok falújságjain a **gyermekjogi képviselő**, a **gyermekvédelmi felelős** neve, elérhetősége, és hivatali ideje, valamint a **SZÉK Fórum tagjainak** elérhetősége is megtalálható.

A gyermeki és szülői jogok és kötelességek

A gyermeknek joga van, ahhoz hogy:

- segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéséhez,
- sajátos nevelési igény, tartós betegség esetén a fejlődését és személyisége kibontakozását segítő különleges ellátásban részesüljön,
- a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön,
- emberi méltóságát tiszteletben tartásuk, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással szemben védelemben részesüljön,
- a hátrányos megkülönböztetés minden formájától mentes nevelésben, gondozásban részesüljön.

A szülő kötelessége, hogy:

- a gyermeke ellátásában közreműködő személyekkel és intézményekkel együttműködjön

- a fizetendő személyi térítési díjat időben rendezze
- az intézmény házirendjét betartsa

A szülő joga, hogy:

- megválassza az intézményt, melyre gyermeke nevelését, gondozását bízza
- megismerhesse a gyermekcsoportok életét
- megismerje a nevelési, gondozási elveket
- tanácsot, tájékoztatást kérjen és kapjon a gyermeke nevelőjétől
- véleményt mondjon, illetve javaslatot tegyen a bölcsőde működésével kapcsolatban
- megismerje saját gyermeke ellátásával kapcsolatos dokumentumokat

Érdekképviselési fórum működtetése

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló **1997. évi. XXXI. törvény értelmében**, a bölcsődei ellátásban részesülők érdekeinek védelmében az intézmény **érdekképviselési fórumot köteles működtetni.**

Az érdekképviselési fórum **tagjai:**

- a nevelési egységeket képviselő szülők,
- a bölcsődét képviselő kisgyermeknevelők,
- a fenntartó önkormányzat delegáltja.

Az aktuális tagok névsorát jól látható helyen a szülők tudomására kell hozni.

Az érdekképviselési fórum **feladata:**

- az intézménnyel jogviszonyban állók és az ellátásra jogosultak érdekeinek védelme
- hozzá benyújtott panaszok és a hatáskörébe tartozó ügyek vizsgálata, döntés,
- intézkedések kezdeményezése a fenntartónál, a gyermekjogi képviselőnél, illetve más hatáskörrel rendelkező szervnél
- az intézmény alaptevékenységével összhangban végzett szolgáltatások tervezésére, működtetésére, valamint az ebből származó bevételek felhasználására vonatkozó javaslattétel
- a házirend elfogadásánál egyetértési jog gyakorlása

Az érdekképviselői fórum **működése:**

Az intézmény vezetője, illetve az érdekképviselői fórum a panaszt kivizsgálja, és tájékoztatást ad a panasz orvoslásának más lehetséges módjáról.

A gyermek szülője vagy más törvényes képviselője, ha 15 napon belül nem kap értesítést a vizsgálat eredményéről, vagy ha a megtett intézkedéssel nem ért egyet, az intézmény fenntartójához vagy a gyermekjogi képviselőhöz fordulhat jogorvoslatért.

A fórum szabályos működtetése érdekében évente legalább két alkalommal ülésezik (aktuális probléma esetén szükség szerint).

Személyes gondoskodást nyújtók jogainak védelme

Az intézményben nem állhat alkalmazásban olyan személy, akivel szemben a Gyermekvédelemről, és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény kizáró tényezője áll fenn. A dolgozók magánéletének védelme, a személyes adataik kezelésében mérvadó. Az intézmény dolgozóit, és vezetőjét panasztétel esetén - a kivizsgálási időszak végéig - megilleti munkáltatójuk, és fenntartójuk védelme. A család, és a házasság intézményének védelme az alkalmazotti közösség munkaszervezése során figyelembe veendő tényező.

Különös védelem illeti meg a várandós anyát, a kisgyermeket nevelő anyát a munkahelyen.

A dolgozók érdekeinek figyelembevétele nem befolyásolhatja hátrányosan a bölcsődei ellátásban részesülő kisgyermekek érdekeit

1.3.6. Személyi feltételek

A bölcsőde teljes nyitva tartása alatt **a gyermekekkel kisgyermeknevelő foglalkozik**, rugalmas munkakezdéssel. Szakdolgozóink főiskolai és/vagy szakirányú felsőfokú szakképesítéssel rendelkeznek. Kisgyermeknevelőink akkreditált-, házi- és önképzés formájában is képezik magukat. A terepintézményi feladatok koordinálásához, ellátásához tereptanári végzettségű és több évtizedes tapasztalattal rendelkező kisgyermeknevelők foglalkoznak a képzésben résztvevő tanulókkal, hallgatókkal.

Az ügyintézési teendőket 1 fő titkár/gondnok, az étellelmezéssel kapcsolatos feladatokat étellelmezésvezető koordinálásával szakácsnő, tálalónő és konyhai kisegítők látják el. A kisgyermeknevelők munkáját minden egységben kisegítő segíti, akik higiéniai, alkalmanként gyermekfelügyeleti és egyéb feladatokat is ellátnak.

Kisgyermekjeink egészségét heti 3 alkalommal gyermekgyógyász szakorvos felügyeli. Udvarosi és kisebb karbantartási feladatokat részmunkaidőben 1 fő végzi el.

Munkatársi közösségünk a következő feladatkörök alapján oszlik meg:

bölcsődevezető 1 fő

kisgyermeknevelő 24 fő

élelmezésvezető 1 fő

bölcsődetitkár/gondnok 1 fő

szakácsnő 1 fő

tálalónő 1 fő

konyhai kisegítő 2 fő

tejkonyhai dolgozó/mosónő 1 fő

takarítónő 5 fő

udvaros 1 fő /részmunkaidőben/

bölcsődeorvos 1 fő /megbízási szerződéssel/

1.3.7. Tárgyi feltételek

csoporszoba, fürdőszoba, átadó, udvar, kiszolgáló helyiségek

Bölcsődénk 11 gyermekcsoportnak ad otthont. Az intézmény minimum tárgyi feltételei jónak mondhatók.

Csoportszobáink 44 m² alapterületűek, melyből egy szoba 33 m², tágasak, világosak. A gyermekek életkorának megfelelő bútorzattal, állandó, változtatható játékokkal, valamint Montessori eszközökkel biztosítva a mindennapi játék és mozgás lehetőségeit. A csoportok egyéni arculatát, hangulatát - a kisgyermekek által is ismert mesefigurák - a kisgyermeknevelők által elnevezett csoportszobák teszik otthonossá, színessé. A csoportszobákban a teret a kisgyermeknevelők a tér funkcionális tagolásával kuckókat, játéksarkokat alakítottak ki, ahol utánzójátéokra, szerepjátéokra, elmélyült játéktevékenységre van lehetőségük a kisgyermekeknek egyedül vagy kortársukkal. Az alapjátékokat nyitott polcokon, csoportosítva kosarakban, nagy tároló edényekben elhelyezve találják meg a kisgyermekek, a változtatható játékokat a kisgyermeknevelő kínálja fel a napirendnek megfelelő helyzetben. A kisgyermekek munkáit felhasználva a csoportszobákban, az átadóknak a dekorációt mindig az évszakoknak - ünnepeknek megfelelően alakítják a kisgyermeknevelők.

A kisgyermek bölcsődei adaptálódása után, az addig kialakított környezetet formálni kell, a csoportok gyermekeinek egyéni igényéhez, fejlettségi szintjéhez.

A fürdőszobákban a gondozáshoz szükséges tárgyi feltételek adottak (pelenkázók, gyermekek méreteinek megfelelő wc kagylók, mosdók, törölköző tartók, tükrök). A napi gondozási feladatok végzéséhez szükséges eszközöket a szülők biztosítják.

Az átadó helyiségekben minden gyermek számára külön szekrény biztosított a ruhák és egyéb tárgyak tárolására. A gyermekek saját ruhájukban tartózkodnak a csoportokban.

Mindkét udvarrészeinkben füves és betonos rész egyaránt található, melyet domboldal, virágos és fűszer kert valamint taposó élményösvény egészít ki. Homokozók és - minimális számú - mozgásfejlesztő eszközök minden gyermekcsoport előtt vannak.

Tornaszobát alakítottunk ki helyiségek átcsoportosításával, melyet nagy örömmel használnak a kisgyermekek esős, téli napokon. Felszereltsége az egyéni és kiscsoportos mozgásfejlesztést megfelelően szolgálja.

A konyha és tálaló konyha (2.sz. épület) a HACCP előírásainak betartásával segíti a gyermekek mindennapi ételmezését.

Vezetői iroda, ételmezésvezetői, bölcsődetitkari/gondnoki iroda, kisgyermeknevelői szoba, étkező, szociális helyiségek /öltöző, zuhanyzó, WC-k/, mosókonyha, vasaló-szoba biztosítja a bölcsőde zavartalan működését.

Tárgyi feltételeinket szülők felajánlásával, alapítványunk közreműködésével folyamatosan bővítjük.

2. NEVELÉSI, GONDOZÁSI PROGRAM

2.1. Nevelő, gondozó munkánk célja

A bölcsődei nevelés-gondozás célja a családban nevelkedő kisgyermek számára a családi nevelést kiegészítve/segítve, **napközbeni ellátás keretében** a kisgyermek egészséges, harmonikus személyiségfejlődésének elősegítése, testi-, szellemi-, érzelmi-, szociális fejlődésének támogatásán keresztül. Odaforduló szeretettel, elfogadással, a gyermek kompetenciájának figyelembevételével, tapasztalatszerzési lehetőség biztosításával, viselkedési minták nyújtásával.

Amennyiben a kisgyermek még nem érett az óvodai nevelésre, a 4. életvének betöltését követő augusztus 31-ig tovább gondozható a bölcsődében. A bölcsőde a fogyatékkal élő gyermek sajátos nevelését-gondozását is végezheti a gyermek 6 éves koráig, amennyiben a rehabilitáció, rehabilitáció feltételrendszere biztosított.

A Minősített Montessori Óvoda címmel kitüntetett (volt ANK) Csiribiri óvodával egységes szemléletben neveljük kisgyermekünket, melyet megalapoz **a Bölcsődék Országos Alapprogramjára épülő nevelés-gondozás** alapelveinek megvalósulása, **kiegészülve a Montessori szemlélettel**

A kisgyermekek többsége a bölcsődés kor végére eléri az óvodai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet, mely egy folyamat része, ami a gyermek belső érése a családi nevelés és a bölcsődei nevelési - gondozási folyamat eredményeként alakul ki. Ehhez nyújt támogatást a kisgyermek számára a következőkben megismerhető a bölcsődei-óvodai egységes szemlélet is.

2.2. Nevelő, gondozó munkánk alapelvei

2.2.1. A családi nevelés elsődlegességének tisztelete

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. A bölcsődének a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve, a szülőkkel együttműködve alakítja a nevelés-gondozás folyamatait a kisgyermek fejlődése érdekében. A szülők különböző szinteken bekapcsolódhatnak a bölcsőde életébe, biztosítva ez által a családi és intézményi szocializációs szintér együttműködését.

2.2.2. A gyermeki személyiség tiszteletének elve

A gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására az emberi jogok és alapvető szabadságjogok tiszteletben tartására kell irányulnia. Az ellátás során biztosítani kell az egyenlő bánásmóddhoz, az élethez, az emberi méltósághoz, a faji-, vallási hovatartozáshoz való jogot a gyermeknek, és a családjának is.

2.2.3. A nevelés és a gondozás egységességének elve

Mindennapi munkánk során elválaszthatatlan egységet alkot, mert a gondozás minden helyzetében nevelés is folyik, a nevelés helyzetei, lehetőségei azonban nem korlátozódnak csupán a gondozási helyzetekre. Ezekben a helyzetekben nyílik lehetőség az ún. egyszemélyes kapcsolattartásra, mikor csak „Rád figyelek, hallgatlak”.

2.2.4. Az egyéni bánásmód elve

A kisgyermeknevelő meleg, szeretetteljes odafordulással, a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait, pillanatnyi fizikai és pszichés állapotát figyelembe véve segíti a gyermek fejlődését. Az egyszemélyes kapcsolat, az ötletadások, beszélgetések, a „Mi ez? Miért?” kérdések nem maradnak megválaszolatlanul ezekben a helyzetekben.

2.2.5. A stabilitás elve

A személyi és tárgyi környezet növeli a kisgyermek érzelmi biztonságát. Otthonosan mozognak a megszokott környezetben. A napirend keretet ad a bölcsődei életnek, mely rugalmasságával, folyamatosságával, a rendszeresen ismétlődő eseményekkel minden nap ugyanabban az időben történik. A gyermek idő -, és helyzetismerete a mindennapi gyakorlásban sokkal intenzívebben bővül, mint a számára nehezebben áttekinthető, több szálon futó családi életben. Így a bölcsődében könnyebben alakul ki konkrét elvárás vele szemben, mint otthon.

A gyermekeket fokozatosan szoktatjuk hozzá az új környezethez, helyzetekhez, segítve ezzel alkalmazkodásukat, az új dolgok megismerését, a helyes szokások kialakulását.

2.2.6. Az aktivitás és az önállósulás segítésének elve

A biztonságos és tevékenységre motiváló környezet megteremtése az életkori sajátosságok figyelembevételével, valamint a próbálkozásokhoz szükséges elegendő idő, és eszköz biztosításával. Kisgyermeknevelőink példamutatással, viselkedési minták nyújtásával

átláthatóvá, befogadhatóvá tételével, próbálkozások bátorításával segítik a kisgyermekek önállósági törekvéseit. A gyermek saját magáról alkotott képét, az én-tudat fejlődésén belül elsősorban a környezetből felé irányuló megnyilvánulásokról alakítja ki. Az elismerés, a dicséret kiemelt fontosságú. Azonban törekedni kell arra, hogy valós teljesítményre és cselekedetre irányuló, motiváló legyen, ne csak sztereotípiaként ismételt, általánosságokat felvonultató „üres” szó.

2.2.7. Az egységes nevelői hatások elve

A kisgyermeknevelők az alapvető erkölcsi normákban, nézeteikben, a gyermekek elfogadásában, szükségleteik kielégítésében értsenek egyet, nevelői magatartásukat, nevelési gyakorlatukat közelítsék egymáshoz.

2.3. Nevelő, gondozó munkánk feladatai

2.3.1. Egészségvédelem, az egészséges életmód megalapozása

Az egészséges életmód kialakítása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. A gyermeket erőteljes testi fejlődés jellemzi, így a bölcsőde feladata, hogy ezt a fejlődést minél jobban elősegítse, figyelembe véve a gyermek életkorát és igényeit.

Feladataink:

- a fejlődéshez szükséges az egészséges és biztonságos környezet megteremtése
- a (primer) szükségletek egyéni igény szerinti kielégítése
- a kultúrhygiénés szokások (étkezés, tisztálkodás, wc használat, öltözködés) kialakításának segítése
- az egészséges életmód, az egészségmegőrzés (fogászati prevenció -> étkezések utáni szájöblítés, élelmezés, mozgáslehetőség, levegőzés, alvás) szokásainak alakítása

2.3.2. Az érzelmi fejlődés és a szocializáció segítése

A kisgyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, így elengedhetetlen, hogy a kisgyermeket a bölcsődében **érzelmi biztonság, derűs környezet és szeretetteljes légkör** vegye körül. Ennek megvalósulásához elengedhetetlen, hogy:

- a gyermeket a bölcsődébe kerüléskor kellemes hatások ériék

- a gyermek egyéni igényeihez igazított beszoktatási idővel csökkentjük a bölcsődébe kerülés nehézségeit
- a kisgyermeknevelő és a kisgyermekek között szeretetteljes, érzelmi biztonságot jelentő kapcsolat kialakulását szorgalmazza
- a gyermekek társas kapcsolatban megtanulják az együttélés szabályait
- segítsük a mások iránti nyitottság, empátia és tolerancia tovább fejlődését
- lehetőségek teremtésével a kisgyermeknevelőkkel, kortársakkal sok közös élményhez jusson a kisgyermek
- a nehezen szocializálódó, lassabban fejlődő és/vagy hátrányos helyzetű, esetleg elhanyagolt gyermekek nevelése-gondozása fokozott törődést, szükség esetén más szakemberek bevonását igényelje

2.3.3. A megismerési folyamatok fejlődésének segítése

A szobai játékok sokféleségük folytán a nagy-mozgásokat és a kéz finom-mozgását is fejlesztik. Figyelembe véve az **életkori sajátosságokat** /korcsoport/, a **szakmai alapelveket** és az **egyéni sajátosságokat** a kisgyermeknevelő változatos tevékenységeket (rajzolás, festés, gyurmázás, vágás ollóval, tornaszoba, Montessori eszközök) is kínál a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára építve, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhet önmagáról, tárgyi-, természeti-, és társadalmi környezetéről. Megmozgatja fantáziáját és nem hanyagolható el az alkotás öröme és a sikerélmény átélése.

A tárgyi feltételek biztosítása mellett:

- támogatjuk a gyermekek önállóságát, aktivitását és kreativitását
- a választásra az önálló véleményalkotásra való képesség segítése
- a gyermekek spontán szerzett tapasztalatait új ismeretekkel bővítjük
- a gyermekek tevékenységét támogató - bátorító figyelemmel követjük
- közös tevékenységeink során élményeket, viselkedési és helyzetmegoldási mintákat nyújtunk

2.4. Nevelő, gondozó munkánk megszervezésének elemei

2.4.1. Kapcsolat a szülőkkel

A bölcsődébe kerüléstől (nemcsak) az óvodai átmenetig tartó **jó kapcsolat kialakításának** alapja a kölcsönös bizalom. Hangsúlyt fektetünk a korrekt tájékoztatásra, a

gyermeket nevelő családok megismerésére, a velük való kapcsolat kialakítására és annak fenntartására. Ehhez nemcsak a személyes és csoportos beszélgetések nyújtanak lehetőséget, hanem a bölcsődei közösségi programok is teret adnak.

A bölcsődei felvételt követően a szülőkkel való kapcsolattartás mindennapossá válik, melyben kiemelt fontosságú a beszoktatási időszak és a családlátogatás a kisgyermek megismerése szempontjából.

- **beszoktatás** - az anyával - apával, esetleg nagyszülővel történő fokozatos beszoktatás, a kisgyermek életkorából adódóan többlépcsős folyamat. A bölcsődében való tartózkodás lassú, fokozatos, kis lépésekkel történő emelése megkönnyíti a beilleszkedést a kisgyermek számára egy teljesen idegen környezetbe. A beszoktatás időtartama általában 2 hét, de lehet hosszabb időszak is. A beszoktatás első napjaiban a kisgyermeknevelő csak megfigyel, érdeklődik, hiszen meg kell ismernie a kisgyermek szokásait, az otthoni nevelés-gondozás kapcsolatát, a kisgyermeknevelő fokozatosan veszi át a szülőtől a nevelést, a gondozási műveleteket.
- **alkalmazkodás** - a beszoktatást az alkalmazkodás időszaka váltja fel, mely hosszabb időt ölel fel - két, három hónap - s addig tart, amíg a kisgyermek teljesen ráhangolódik a bölcsődei életre, illetve a gyermek biztonságérzete kialakul, megerősödik. Ebben az időszakban jelentőséggel bír a kialakított szülői kapcsolat megerősítése.
- **családlátogatás** - a kisgyermeknevelő-pár együtt látogatja meg a kisgyermeket otthonában. A családlátogatás a beszoktatás első vagy második hetében is megtörténhet, a kisgyermek megismerését segíti saját otthonában

2.4.2. „Saját” kisgyermeknevelő rendszer

A „saját kisgyermeknevelői” rendszer a **személyi állandóságon** alapszik. A saját kisgyermeknevelő szoktatja be a gyermeket, s az ölelkezési időben - amikor mindkét kisgyermeknevelő jelen van a szobában - idejét elsősorban „saját gyermekei” nevelésére-gondozására fordítja. A csoport gyermekeinek egy része /5-6-7 gyermek/ tartozik egy kisgyermeknevelőhöz. A nevelés-gondozás mellett - elsősorban - ő kíséri figyelemmel, tartja számon egyéni igényeiket, problémáikat, az újabb fejlődési állomásokat, vezeti a kisgyermekről a dokumentációs feladatokat.

2.4.3. Gyermekcsoportok megszervezése

A bölcsődei gyermekcsoport létszámát jogszabályok határozzák meg. A napi játéktevékenységek során **homogén és a Montessori pedagógia szellemiségét figyelembe véve - esetleg - egyes korcsoportokban** töltik mindennapi tevékenységüket a kisgyermek.

A kisgyermeknevelők, dolgozók munkarendjének megszervezése – a beszoktatás ideje alatt lényeges, hogy a saját-kisgyermeknevelő az első naptól kezdve minden nap jelen legyen, amikor a kisgyermek megérkezik a csoportba. A dolgozók - saját munkaterületükön - segítsék a kisgyermeknevelők munkáját

2.4.4. Napirend

A napirend kialakításánál figyelembe vesszük a gyermekek életkorát, fejlettségét, egyéni szükségleteit, otthoni életritmusát, évszakot és időjárását, a csoportlétszámot, a személyi és tárgyi feltételeket, esetleges egyéb tényezőket.

A bölcsőde folyamatos napirendje lehetővé teszi a gondozásba épített nevelést, fejlesztést. **A bölcsődei napirend egyszerű,** a kisgyermek számára **könnyen** kiismerhető, **követhető.** Benne a játéktevékenység és a gondozási műveletek rendszeresen ismétlődnek, mindig ugyanabban az időben történnek.

2.4.5. A bölcsőde kapcsolatai más intézményekkel

A napi kapcsolattartás a **bölcsődei hálózaton** belül elengedhetetlen, kölcsönösen meghívjuk egymást rendezvényeinkre. A köznevelési feladatokat ellátó intézményekkel kölcsönös érdeklődés révén lehetővé válik egymás munkájának, céljainak megismerése, megértése, a lehetséges együttműködés kialakítása.

Számos más intézménnyel melyek információnyújtással, intézkedéseivel támogatják a kisgyermekes családokat.

A gyermekjóléti alap és szakellátást nyújtó

- védőnői szolgálattal
- családsegítő- és gyermekjóléti szolgálattal
- korai fejlesztővel
- nevelési tanácsadóval
- gyámhatósággal

- egészségügyi intézményekkel

kiemelt kapcsolatban állunk. Együttműködésünk alapja minden esetben a kisgyermek és családja.

A (volt) ANK intézményegységek hagyományait és az elválaszthatatlan feladatellátást figyelembe véve (óvoda, általános iskolák, gimnázium, kollégium, egységes pedagógiai szakszolgálat, művelődési ház, művészeti iskola, könyvtár, sport egység), bár most már külön intézményben, de hasonló szellemben - egymással szorosan együttműködve folytatjuk tovább közös tevékenységünket, a nevelést.

A felsőfokú szakképzési intézmények szakirányú képzést nyújtó intézményeivel

- Comenius Szakképző és Szakiskola
- Kaposvári Egyetem
- egyéb szakképző helyekkel

Civil szervezetekkel (Pécsimami, Mosolymanó egyesület) pályázatok, közös családi programokkal kapcsolatosan.

2.5. A bölcsődei nevelés, gondozás főbb helyzetei

A nevelés - gondozás célja, a gyermek testi-lelki fejlődésének elősegítése. Lehetőséget biztosítva a kisgyermek számára érdeklődésüknek, pszichés szükségleteiknek megfelelően ismerkedhessenek környezetükkel, valamint társas kapcsolatok kialakulását is támogassa.

2.5.1. Gondozás

A bölcsődei napi élet két fő tevékenysége a *játék* és a *gondozás*. A gondozás elsődleges célja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítése, és a szükségletek önálló végzésére való biztatás, támogatói segítség nyújtása a kisgyermeknevelő részéről. Sikeres próbálkozásait megerősítik, mely növeli együttműködési kedvüket. A sikertelenséget további biztatás kíséri. A gyakorláshoz szükséges elegendő idő biztosítása az önellátás alakulását támogatja.

2.5.2. Játék

A bölcsődei napi élet másik tevékenysége a *játék*. A gyermek a játék által ügyesedik, fejleszti készségeit, a játékban ismerkedik az anyagok tulajdonságaival, egymáshoz való viszonyukkal. Mindezek mellett társkapcsolatok alakulásának, érzelmi életük gazdagodásának is legfontosabb színtere a játék. Megkönnyíti a szocializációt, a közösségi magatartás

kialakulását. A kisgyermeknevelők a kisgyermek életkori sajátosságait figyelembe véve segítik, támogatják az elmélyült, nyugodt játéktevékenységet, a játék feltételeinek a nyugodt légkör, valamint a helyes nevelői magatartás biztosításával.

Az **alapjátékok** minden csoportban megtalálhatók: **játszókendő, babák, labdák, képeskönyvek, fakocka, mozgásfejlesztő játékok, autók. Természetes anyagú kosarak tárolók.**

2.5.2.1. Montessori eszközkészlet

Hagyományos játékkészletünket gazdagítottuk Montessori eszközrendszerének didaktikai eszközeivel, melyet adaptáltunk a bölcsődei korosztályra. A sokféle játéktevékenységi lehetőséget nyújtó Montessori eszközök a **kisgyermek önállóságát** és napi játéktevékenységét is **hatékonyan támogatják.** (bővebben 3.2.2. pont alatt)

2.5.3. Tanulás

A bölcsődei nevelés-gondozás területén a tanulás fogalmát a lehető legtágabban értelmezzük. A tanulás tevékenység, illetve **tevékenységbe ágyazottan** történik. Folyamat jellegéből következik, hogy az előzetes tapasztalatoknak, az előzetes tudásnak döntő befolyása van arra, hogy mi az, amit a gyermek megtanulni képes a szó legtágabb értelmében.

A tanulás folyamatában a kisgyermek kíváncsiságára, érdeklődésére építünk. Ebben az életkorban a tanulás az egész nap történései folyamán a kisgyermeknevelő és a kisgyermek közös tevékenységei közben történik.

Szokásai, készségei, képességei alakulnak, tapasztalatokat szerez környezetéről, megfigyel, feladatokat old meg. Kérdez és válaszol, mesét, verset, éneket, játékot tanul.

Mindezek együttesen szükségesek ahhoz, hogy személyiségük sokoldalúan, harmonikusan fejlődjön. A tanulási folyamatban is vannak/lehetnek megtorpanások, stagnálások, sőt visszaesések is.

A kisgyermekkor **tanulás színterei** a természetes élethelyzetek, a felnőttel és a társakkal való együttes tevékenység és a kommunikáció.

A tanulás formái

- **utánzás**
- **spontán játékos tapasztalatszerzés**
- a kisgyermeknevelő-gyermek **interakcióiból származó ismeretszerzés**
- **szokáskialakítás**

3. KIEMELT NEVELÉSI, GONDOZÁSI PROGRAMOK

3.1. A család és a bölcsőde együttműködése napjainkban

A folytonos változásokhoz való alkalmazkodás próbára teszi az emberi lét minden pillanatát. Nehéz feladat ma szülőnek lenni, kenyeret keresni, karriert építeni, mindemellett anyának, apának lenni, a családban gyermeket nevelni-gondozni.

Mai társadalmunkban a családi struktúra, a családi életkörülmények, a családi kapcsolatrendszer magváltozott, csökkent a támogatói funkció, a szocializáció szerepe. A bölcsődei szolgáltatást igénybe vevő szülők nagy része bizonytalan a gyermeknevelés, gyermekgondozás területén, e miatt a családi és a bölcsődei nevelés-gondozás sok esetben különbözik egymástól (pl: nem alakult ki napirend, rendszertelenül étkeznek, nincs kialakítva alvás és/vagy pihenő idő, türelmetlenebbek, a játékokat nem adekvátnan használják).

A lehetséges hatékony együttműködés alapja a családok megismerése, tájékoztatása. Mindezek eléréséhez kiemelt programjaink között szerepelnek a személyes beszélgetések (Gyermekpercek), a bölcsődei családi programok, a közös tevékenységek, melyek minden esetben a gyermekért történnek.

3.1.1. Személyes kapcsolat

A család és a bölcsőde együttműködésének első színtere az intézmény felkeresése a gyermek felvételével kapcsolatban.

A személyes kapcsolat helyzetei:

- **szülővel történő fokozatos beszoktatás** - a gyermek számára ismerős személy jelenléte biztonságot ad a kisgyermeknek, és megkönnyíti az új környezethez való alkalmazkodását. A beszoktatás fokozatos, általában 2 hétig tart. Első héten a szülő és a gyermek ismerkedik a kisgyermeknevelővel és a tárgyi környezettel. A gondozási feladatokat még az anya végzi, a kisgyermeknevelő megfigyel, érdeklődik, közeledik. A második héttől a gyermek fokozatosan egyre több időt tölt anya nélkül a bölcsődében. A második hét végére egész napja a bölcsődei élet szerint zajlik. A beszoktatást az **alkalmazkodás időszaka** váltja fel, mely hosszabb időt ölel fel - két, három hónap - s **addig tart, amíg a kisgyermek teljesen ráhangolódik a bölcsődei életre, illetve a gyermek biztonságérzete kialakul, megerősödik.**

- **családlátogatás** – a szülő az otthoni környezetben, oldottabb légkörben, személyre szólóan kap információt a bölcsődei életről. A kisgyermeknevelő-pár megismerheti, megfigyelheti a kisgyermek viselkedését, információkat gyűjthet a **gyermek otthoni** helyzetéről, mely segítségül szolgálhat az egyéni bánásmód kialakításához.
- **napi találkozások** (reggel, délután) - a reggeli átvételnél a kisgyermeknevelők érdeklődnek a gyermekekkel történt előző napi/esti eseményekről, délután tájékoztatják a szülőket az aznapi történésekről.
- **Gyermekpercek** – a kisgyermeknevelő pár - esetleg bölcsődevezető - által biztosított „fogadó óra”, a szülővel történő elmélyült beszélgetésre. Évente legalább két alkalommal minden kisgyermekre sor kerül, melyet az erre a célra kialakított dokumentumban kerül rögzítésre. Esetleges probléma esetén azonnal is biztosítunk lehetőséget beszélgetésre szülő- kisgyermeknevelő között, mely előzetes időpont egyeztetés után történik /max. 30 perc/.
- **Bölcsődei kisokos** - a második beszélgetés alkalmával kapják a szülők, melyben útmutatót nyújtunk a bölcsődei élet mindennapi eligazodáshoz (mi miért történik, mit kell hozni, mi a teendő betegség esetén, stb.)
- **Kedves Szülők /kérdőív/** - a kisgyermek fejlődési területeinek alaposabb megismeréséről, otthoni életéről kap írásos betekintést a kisgyermeknevelő-pár

3.1.2. Csoport szint

Az általános tájékoztató jellegű szülői értekezlet után a csoportokban folytatódnak a beszélgetések, ahol konkrét kérdésekre kapnak választ a szülők a kisgyermeknevelőktől.

- **csoportos szülői értekezlet** - a szülők az adott csoporttal kapcsolatos általános tájékoztatás mellett, gyermeknevelési kérdéseik megbeszélésében is segítséget kapnak egymástól és a kisgyermeknevelőktől.
- **szülőcsoportos beszélgetés** - a család és a bölcsőde együttműködési formáinak egyik új lehetősége, ahol a szülők egy-egy gyermeknevelési kérdéseket, nehézségeket csoportos beszélgetés keretében folytatnak le. Elsősorban azoknak a szülőknek ajánljuk, akik szívesen fogadják más szülők tapasztalatait, tanácsait adott témában.

3.1.3. Közösségi szint

Megragadva a családok igényeit, különböző programjainkkal lehetőséget biztosítunk a közös rendezvényeken való részvétellel, valamint a bölcsődénk iránt érdeklődő kisgyermekes családoknak a bölcsődénkbe való betekintést.

„Zenés játszóház”

Alapítványunk keretein belül működő játszóházunkat sok kisgyermekes anyuka látogatja (október-április), kéthetente rendszerességgel. A kb. fél órás intervallum alatt elsősorban ölbéli játékokat, mondókákat, együttjátszást kínálunk a résztvevő családok számára.

Báb-csoport

Kisgyermeknevelőinkből álló - amatőr jellegű - **Nebuló báb-csoport** tolmácsolásában, a bölcsődében az élet közeli ünnepekhez kapcsolódó mesékkel nyújtanak élményt kisgyermekünknek. Hiszen a bölcsődés korú kisgyermekek számára - életkorukból adódóan - minden ünnep egyedi, egyszeri, az ismétlődő ünnep minden alkalommal más és más. A (volt) ANK intézményegységek gyermekeinek, diákjainak is szereznek örömet egy-egy előadás alkalmával, valamint meghívás alapján „külső” felkéréseknek is eleget tesznek. Mindezeket saját készítésű bábokkal, ötletekkel, néhanapján szabadságról visszatérve, szívügyüknek tekintve teszik a báb csoport tagjai. Több évtizedes tevékenységüket **2010-ben Nívó-díjjal** jutalmazták, mely a (volt) ANK egyik legnagyobb elismerése.

Bölcsőde alapítványa

A bölcsőde támogatására létrejött **Csoda Bölcsőde Alapítvány** 2007-ben alakult, kisgyermeknevelőink kezdeményezésre. Az alapítvány célja - elsősorban - a **nevelési, gondozási, szocializációs feltételek javítása, Montessori eszköz készlet bővítése**, mellyel nem a játékot helyettesítjük, hanem a világ megismerését könnyíthetjük meg a kisgyermekek számára. Alapítványunkat támogató Szülői felajánlásoknak (természetbeni, fizikai munka, adó 1%), elnyert pályázatoknak is köszönhető, hogy tárgyi feltételeink bővítése, udvarrészeink fejlesztése folyamatosan megvalósulhat, szakmai továbbképzéseken, konferenciákon részt vehetünk.

A bölcsőde alapítványa mindenkor együttműködésre köteles az intézmény vezetésével. Bölcsőde eszközkészletét gyarapító alapítványi beruházás előtt szükséges a bölcsődevezető jóváhagyása.

Intézményszintű kapcsolatok szinterei:

- **összevont szülői értekezlet** – évente két alkalommal megrendezésre kerülő szervezett forma a szülők tájékoztatása céljából. Először a beiratkozást-felvételt követően a felvétel nyert gyermekek szüleinek. Részletes tájékoztatást kapnak a felvételhez szükséges dokumentumokkal, a családlátogatással, a beszoktatással, a házirenddel, a napi bölcsődei étellel kapcsolatosan, feltehetik kérdéseiket. Második alkalommal tél végén, amikor az óvodai beiratkozás a fő téma.
- **családi délutánok** - célunk minél nyitottabbá válni, a családtagok együtt eltölthető idejének támogatása, ötletadás a kisgyermekkel való szabadidő hasznos eltöltésére.
- **faliújság** - minden gyermekcsoport átadóójában megtalálható, a szülők itt tájékozódhatnak a bölcsődénket érintő fontosabb információkról, aktuális eseményekről. Itt található a bölcsőde házirendje, a heti étlap, fél évre előre a befizetések időpontja, SZÉK Fórum tagjainak, gyermekjogi képviselő és más szakemberek elérhetőségei, időpontjai, valamint egyéb információk ami a gyermekek ellátását érinti .
- **Beszélő levelek** - a bizonytalanság kiküszöbölésére, a hiedelmek eloszlatására, a szülői kompetencia erősítését célzó kiadványok a gyermeki fejlődés területeinek mérföldköveit vázolja fel. **Első „méröldkövek”** kiadványunk a nevelés-gondozás területét járja körül, **Kaja-kaluz** kiadványunk a kisgyermek étkeztetésével kapcsolatban, a helyes arányok megtalálása a táplálás/táplálkozás terén ad útmutatót a szülőknek.
- **Mi-Bi elégedettségi kérdőív** - a szülőket a tárgyi feltételeinkről, étlappal kapcsolatban kérdezzük, rendezvényeink lebonyolítása, a megrendezés színvonala felől érdeklődünk nyomtatott formában. Intézményünkben gyakorlati idejüket töltő diákoktól, hallgatóktól tájékozódunk a bölcsődei gyakorlat alatt kialakult véleményéről, elégedettségéről intézményünk működésével kapcsolatban
- **honlap** - az internet segítségével a lakosság és minden kisgyermeket nevelő család számára elérhetővé válik a bölcsődénkbe való betekintés lehetősége, képet

kaphatnak nevelői-gondozói tevékenységünkről. Megtalálható a bölcsőde közvetlen elérhetősége mellett bemutatkozó anyagunk, aktuális és a napi életet érintő tevékenységek, fontos események bemutatása írott és képi formában. A kisgyermekneveléssel kapcsolatos fontosabb írások (pl: Beszélő levelek) is felkerülnek a világhálóra.

3.2. Montessori szemléletű bölcsődei pedagógia

Bölcsődénk szinte egy időben (1993) a Csiribiri Óvodájával (régebbi nevén: ANK 1. Sz. Óvoda) kezdett ismerkedni a Montessori pedagógia szellemiségével.

A kezdeti tapasztalatszerzés lehetősége az eltelt 20 év alatt segítő, támogató kapcsolattá alakult az óvodával. Segítségünkre volt, hogy egy épületben működünk, így a napi kapcsolattartás megvalósulhatott, megvalósul.

Hagyományosan évek óta részt veszünk a Montessori munkaközösségeik összejövetelein, minden az érdeklődésünknek megfelelő témában. Kölcsönösen meghívjuk egymást nyílt napjainkra, szakmai bemutató foglalkozásainkra, mi is látogatjuk az óvodai rendezvényeket. Az évek során óvónő kollegáinkkal szakmai beszélgetést folytattunk nevelési céljainkról, hangsúlyos feladatainkról. Együttműködésünket a szakmai tartalmak, egységes szemléletben való végiggondolását segítették. Mindez hozzájárult ahhoz, hogy a Montessori pedagógia nevelési elvei, ezek alkalmazása a bölcsődei szemléletünkben meghatározóan jelen vannak. A Montessori szemléletünk bölcsődei programunk átdolgozásának egységesítő rendezőelveként, biztosította a bölcsődei szakmai programunk és az óvodai HOP egymáshoz igazítását, ezzel is segítve a bölcsődénkből az óvodába kerülő gyermekeink nevelésének folyamatosságát.

A kisgyermek saját tempójának, érdeklődésének figyelembe vételével kapcsolódik be, illetve bármikor kiléphet a tevékenységformákból. Mindig az önkéntességen alapul, nem feladat a kisgyermek számára.

3.2.1. Az óvodai Montessori szemlélet kapcsolódása a mindennapi bölcsődei élet során

A Montessori szemlélet alkalmazása a Bölcsődei Országos Alapprogramban és az Országos Montessori Óvodai Programban szereplő elvekre épül. A két program kapcsolódási pontjai a következők:

- **szokások, szabályok kialakítása**

A családi nevelés elsődlegességét szem előtt tartva a közösségi szokások kialakítása spontán módon is megvalósul. A kisgyermek jó ismerik a csoportban kialakított szokásokat, szabályokat, az ezekhez való alkalmazkodás nem jelent nehézséget számukra (pl: reggeli érkezéskor kezet mosnak, a nagyobbak segítenek az asztal megterítésénél, udvarra készülődéskor a polcra saját cipőjüket leveszik, szobai cipőjüket teszik a helyére, ebéd utáni szájöblítéshez saját poharukat az odakészített tálcáról leveszik - visszateszik, alvás előtt játszóruhájukat pizsamára cserélik, levett ruháikat eligazítják, stb). Többségük helyesen alkalmazza - nemcsak étkezések alkalmával - a „kérem – köszönöm” kifejezéseket. Fontos számunkra a reggel érkező gyermekek köszöntése, kedves fogadása, szülők üdvözlése.

a) közösségi életre nevelés elvárt szokásai megnyilvánulnak - többek között - egy-egy születésnap, szülőtől való elválás megkönnyítése, otthonról hozott saját játék „átadása”, kommunikációk, tevékenységek alkalmával. (pl: a születésnapi asztal mindig különleges: szép terítőt teszünk az asztalra, különleges szalvétával kiegészítve. Közös énekkel köszöntjük az ünnepeltet, mely szintén emeli az ünnepi hangulatot. Az ünnepelt ül az asztalfőn, Ő mondja meg, hogy ki köszöntse. Az esetlegesen szomorú társ vigasztalása, megsimogatása, játék felajánlása a segítőkészség kialakulásának lehetőségei. Az otthonról hozott saját játék átadása csoporttársaknak a bizalom jele). Ismerik a saját-, csoporttársuk -, kisgyermeknevelők-, ismert felnőttek nevét (pl: bölcsődevezető, Dr. néni, udvaros). Kommunikációs helyzetekben megfelelő hangnem használatával a beszédkedvet is serkentjük (pl: nem vágunk egymás szavába, nem kiabálunk egymással).

- **a másik elfogadása**

A gyermeki személyiség tiszteletben tartását nemcsak a kisgyermeknevelőktől várjuk el, hanem a gyermekektől is. Az elfogadás a meleg, szeretetteljes odafordulással kezdődik. A másik (gyermek) elfogadása a csoportba kerüléssel veszi kezdetét, a megismerkedés (beszoktatás, adaptáció) után bátrabbak, „nem félnek” egymás - esetleges - bántásától, egymás mellett játszanak a homokozóban, segítőkészségük (pl: a csoportszoba ajtó becsukásával, a játékok elpakolásánál) is megmutatkozik. Barátságos magatartás elősegítésével biztatjuk a kisgyermeket egymás tevékenységeinek tiszteletben tartására (pl: a másik által felépített tornyot ne rombolják le).

- **nevelés és a gondozás**

A nevelés-gondozás egysége a gyermeki fejlődés minden egyes szakaszában jelen van, ezért a szenzitív periódusok támogatása elengedhetetlen, melyet a személyi, tárgyi feltételek meglétével, valamint az elegendő idő biztosításával biztosítunk.

- **differenciált személyiségfejlesztés**

Az egyéni bánásmód elve mentén a kisgyermek teljesítményét a saját előző teljesítményéhez mérten értékeljük, figyelembe véve, hogy maga az igyekezet a fontos nem pedig a teljesítmény. A gyerekek különbözősége a szociális tapasztalatok kifejlődésének lehetőségét hordozza magában. Minden kisgyermek számára érezhető kell, hogy legyen az elfogadás élménye, az együtt örülés érzése a csoporttársakkal, felhívjuk a társak figyelmét is a gyermek/ek sikerére.

- a) a kisgyermek már nem csak a szoros felnőtt-gyermek kapcsolatban érzi magát biztonságban, hanem szívesen játszik társaival is, a tevékenységüket támogató, bátorító odafigyeléssel kísérjük, egyes helyzeteket megerősítjük (pl: sikeres próbálkozás esetén elismerés, dicséret, sikertelenség esetén biztatás alkalmazása).
- b) beszédfejlődésük eltérő szinten van, többen megfogalmazzák kéréseiket, elmondják „problémáikat”.

- **nevelési környezet kialakítása**

A stabilitás elvének biztosításával a gyerekek saját tevékenységük során tanulnak, így olyan környezetet hoztunk létre, mely minél több örömet nyújtson a gyermeknek, életkoruknak megfelelő, képességeiket fejlesztő tevékenységre motiválva őket, elősegítve szocializációjukat. A csoportszoba elrendezésénél nagy figyelmet fordítunk a gyermekek fejlettségére, igényeire. Másként rendezzük a szobát az 1 évesnél és másként a 1,5-2 és 2,5-3 éveseknél.

- a) a tér tagolásával kialakított játszósarkokban (pl: főző-, fésütködő-, barkács-, könyv-, babasarok, stb) nemcsak a kezdeményezési lehetőségek jelennek meg, hanem a többi kisgyermekkel az együttlét élményét nyújtja, mintanyújtó szerepet betöltve, mely örömforrás és a társas kapcsolatok fejlődését is segíti.
- b) környezetük iránt nyitottak, érdeklődnek minden felől, szívesen vesznek részt új tevékenységekben (pl: csoda-kertünk ápolása, halak etetése, szobai növények locsolása, stb.). Ezekben a helyzetekben a közös munkálkodás, az

együttesség, a hasznosság átélése az öröm forrása. Jól tájékozódnak környezetükben, ismerik a napi eseményeket (pl: a délutános műszakos kisgyermeknevelő csoportba érkezése után „jön a tízórai” - mondják, udvarra való indulás előtt rendben hagyják el a szobát).

- **együtműködés támogatása**

Az aktivitás és önállósulás elve mentén az életkori sajátosságok figyelembe vételével az önálló mozzanatok megtanulására sokszori gyakorlási lehetőséget, elegendő időt biztosítunk, hogy a gyermekek elsajátítsák az önmagukkal kapcsolatos gondozási feladatok önálló végrehajtását (pl: öltözködés mozzanatainak játékos elsajátítása a keretek segítségével). A gyermekek által használt eszközök - melyek nemcsak a gondozás tárgyi feltételei (pl: pohár-, kanál használat, csaptelep nyitása-zárása, folyékony szappan „vétele”, törölköző le- és felakasztása, zsebkendő, fésű rendszeres és helyes használata, játékok levétele-visszahelyezése, stb.) a gyermek által elérhető helyen vannak, így segítve az önállósági törekvéseiket.

- a) játéktevékenységekben képesek együttműködésre társaikkal és a felnőttekkel. Megjelenik az aktív társas viselkedés első formája az összedolgozás, mely során kialakulhat a munkamegosztás, így lehetőségük van/lesz kisebb szerepjátékok eljátszására. Ez jó alap az óvodai szerepjátékok elindulásához, kibontakozásához

- **elvárható nevelői magatartás**

Az egységes nevelői hatások elve mellett a kisgyermeknevelő feladata az életre nevelés, az egész személyiség fejlesztése, de kiemelt fontosságú az érzelmi nevelés, a szeretet. A csoportban dolgozó kisgyermeknevelők által egységesen felismerve a kisgyermek szükségleteit, csak ott és csak annyit segítünk, amivel a helyes segítséget megadjuk a kisgyermek számára - **„Segíts nekem, hogy magam csinálhassam”**

Fontos számunkra, hogy megismertessük a szülőkkel az elvárásainkat, szokásainkat, mit miért teszünk, mindent alátámasztva, megtámogatva.

Kiemelt feladataink (lásd 4.1. pont) között első helyen szerepel a kisgyermeknevelőinktől elvárt magatartás, attitűd, mely a bölcsőde valamennyi munkatárásra nézve is elvárható követelmény.

3.2.2. Montessori eszközrendszerünk

A sokféle játéktevékenységi lehetőséget nyújtó Montessori eszközök a **kisgyermek** **önállóságát** és napi játéktevékenységét is **hatékonyan támogatják**. Így a spontán játék mellett ezekkel az eszközökkel is bátorítjuk és segítjük önállóságuk kibontakozását. Ilyen szükséglet a bölcsődés gyermekek számára az önállósodás, önkiszolgálás és a gyakorlati élet teendői. Ennek a tudásnak az elsajátítását tudjuk elősegíteni a **didaktikai eszközök** felkínálásával. Az eszközöket maguk a kisgyermeknevelők készítették. A gyermekek által nagyon kedveltek, időnként sokkal jobban, mint a készen vásárolt eszközök vagy játékok

A bölcsődei környezetben - korosztályra adaptáltan - a következő **Montessori eszközök találhatók**:

a) gyakorlati élet teendőire felkészítő eszközök

- cipzár, gomb, kapocs, patent, szalag/fűző -> udvaros segítségével a kiválasztott négyzet alakú fakeretre két egyforma textil-anyag szemben lévő oldalon rögzítve, melyeket különböző módon lehet összeilleszteni/összeszární. Az önellátás, öltözködés alapvető tevékenységformáinak gyakorlására lehetőséget adva.
- vízöntögetés -> öntés technikájának elsajátítása, tapasztalatszerzés a víz tulajdonságairól, ismeretszerzés a különböző formájú és úrtartalmú edényekről. Miután az úrtartalom némi gondot okoz még, meg szoktuk festeni a vizet ételfestékkel, így a gyerekek jobban érzékelik, láthatóbbá válik a víz.
- rendezgető-szétválogató -> pontosságra, figyelemre, rendszeretetre nevelés, a kéz finommotorikájának fejlesztése, szem-kéz koordináció kialakulása, elmélyülése. A gyerekek életkorából adódóan minden nagy alakú.

b) érzékelésfejlesztő eszközök

- szín -> alapszínek ismerete, színpárok felismerése
- hallás -> zörejdoboz, hangszerek
- tapintás -> sima-durva felület különbségének megtapasztalása
- forma -> alapformák (kör, négyzet, háromszög, „virág”) felismerése, megnevezése
- titokzsák (kiterjedés érzékelése) -> a gyermek számára már ismert játékok elrejtése, a megtalálás öröme

c) kozmikus nevelés

- a növények ápolása, az állatok gondozása kapcsán átadható nevelési lehetőségeket a kisgyerekek átélik, megtapasztalják a felelősséget.
- ember-természet kapcsolata -> a mindennapok folyamán beszélgetünk arról, hogy fontos minden élőlény számára a napfény, a víz, az évszakok változása. A csoportszobában, csoda-kertünkben található virágokat a gyerekekkel közösen locsoljuk, a fákról lehullott leveleket talicskákba gyűjtve viszik a kijelölt helyre, a hóból nemcsak hóember készül, hanem a szobában vödörbe behozva az olvadását együtt figyeljük, majd ezzel is virágot öntözünk.
- a csoportszobákban található akvárium halak, dunsztosüvegben élő csigacsalád gondozása mindennapi feladatot ad kisgyermek és kisgyermeknevelő számára.
- ezek a tevékenységek a három év alatti korosztálynál lehetőséget és sok személyes tapasztalat megszerzését segítik elő, mely személyiségformáló hatással is bír.
- állatos-növényes képek -> állatok neveinek, kicsinyeinek és élőhelyeinek megtanulási lehetősége, növények színei, formái felismerése, megnevezése
- képeskönyvek -> a mindennapi bölcsődei élet elengedhetetlen játéklehetősége

c) zenei nevelés eszközei

- zörejdoboz -> ritmus érzékelése saját tempó alapján
- zajkeltő eszközök -> csörgő, síp, egyéb eszköz
- hangszerek -> dob, furulya

d) írást előkészítő eszköz

- a nyomhagyás megtapasztalása (nemcsak zsírkrétával, ceruzával), az irányok megtanulási lehetősége -> egy téglalap alakú fa-dobozban vékony rétegben elterített búzadarába a gyermek bármilyen vonalat, pontot, egyénileg készített formát meg tud jeleníteni, melyet a búzadara elsimítása után újra és újra kipróbálhat.

3.3. Alkotó élmények

Az alkotó élmények szinterei a csoportszobák, és az udvar. A csoport összetételét szem előtt tartva különféle anyagokkal (homok, kavics, víz, papír, stb), egyes technikákkal

(ragasztás, vágás, tépés, stb) való ismerkedési lehetőségek biztosításával, a megfelelő segítségadással, és az alkotókedv fenntartásával támogatjuk a személyiségfejlődés alakulását.

3.3.1. Építés, konstruálás

Az építés mindennapos játéktevékenység a kisgyermek számára, természetes kihívást jelent, mert meg kell valahogy építeni a tornyot, az állatkertet vagy a garázst. Gondolkodásra készíteti, ösztönzi és fejleszti kreativitását. A kisgyermeknevelőnek fontos szerepe a játék közbeni figyelem, támogató, megerősítő jelenlét. Az elmélyült játék feltételeit biztosítva a szabad választás lehetőségével, esetenkénti ötletadást, elismerést, dicséretet alkalmazva.

3.4. Környezeti élmények

A gyerekek saját tevékenységük során tanulnak, így olyan környezetet hoztunk létre, mely minél több örömet nyújtson a gyermeknek, életkoruknak megfelelő, képességeiket fejlesztő tevékenységre motiválva őket, elősegítve szocializációjukat.

Környezetük iránt nyitottak, érdeklődnek minden felől, szívesen vesznek részt új tevékenységekben (pl: csoda-kert ápolása, csiga gondozása, halak etetése, szobai növények locsolása, stb.). Ezekben a helyzetekben a közös munkálkodás, az együttesség, a hasznosság átélése az öröm forrása. A gyermekeknek nagy élmény az otthonról hozott gyümölcs tisztításában való aktív részvétel is, mint pl: narancs, banán bontása, mely közben ügyesedik kezük, gyarapodnak ismereteik.

Jól tájékozódnak környezetükben, ismerik a napi eseményeket (pl: a délutános műszakos kisgyermeknevelő csoportba érkezése után „jön a tízórai” - mondják, udvarra való indulás előtt rendben hagyjuk el a szobát).

A tér tagolásával kialakított játszósarkokban (pl: főző-, fésülködő-, barkács-, könyv-, babasarok, stb) nemcsak a kezdeményezési lehetőségek jelennek meg, hanem a többi kisgyermekkel az együttlét élményét nyújtja, mintanyújtó szerepet betöltve, mely örömforrás és a társas kapcsolatok fejlődését is segíti. Megjelenik az aktív társas viselkedés első formája az összedolgozás, mely során kialakulhat a munkamegosztás, így lehetőségük van/lesz kisebb szerepjátékok eljátszására. Ez jó alap az óvodai szerepjátékok elindulásához, kibontakozásához.

3.5. Zenei élmények

A mondókák, gyermekdalok játékos formában való átadását a gyermekek érdeklődéséhez igazodva a bölcsődei élet mindennapjaiban alkalmazzák a kisgyermeknevelők. A közvetlen zenei élményszerzés eszköze a zörejdoboz (ritmus érzékelése saját tempó alapján), és a különféle zajkeltő eszközök (csörgő, síp, dob, xilofon, furulya, egyéb eszköz), melyek formálják a kisgyermek ízlésvilágát.

A zenei élmények megjelenési formái:

- mondókázás ölbeli játékokkal
- versek, énekek a hangulat fokozására
- mondókák mozgásos játékokhoz
- éneklés ritmus hangszerek használatával

3.6. Anyanyelvi élmények

Az anyanyelvi élmények segítik a kisgyermeknek értelmi- (beszéd, gondolkodás, emlékezet és képzelet) érzelmi- és szociális fejlődését. A bölcsődei életet átfogó **anyanyelvi élményének** területei a **mese, vers, ének, bábozás**. A ritmus és a meseigény ebben az életkorban éppolyan természetes megnyilvánulás, mint a játékkedv.

A mese-élmények kisgyermekkorban még a mesefigurák ismertségére, személyes tapasztalatok által átélt élményekre épül. A mondókák, versek az érdekes ritmikus hangzásuk miatt, mozgásélménnyel összekapcsolva az érzelmek kiváltása miatt vonzóak. Mindkettő a hétköznaptól eltérő, érdekes hangzású, furcsa beszéd. Dallamát, lejtését, tagolását, dinamikáját tekintve erősebb benyomást tesznek. Mindkettőre szükség van, hiszen a mondókát mondogatni, mozgással kísélni jó a kisgyermek számára, míg a mesét hallgatni kell.

Fontos számunkra, hogy a gyermekek beszédkedvét felkeltsük és fenntartsuk, így minden interakciós helyzetben lehetőséget nyújtunk arra, hogy

- meghallgatjuk őket, kérdésre ösztönözzük és a kérdéseikre mindig válaszolunk
- az érkező gyermekek köszöntése, kedves fogadása, szülők üdvözlése
- szókincsüket minden játékhelyzetben folyamatosan gyarapítjuk
- beszédértésüket választékos szóhasználat, sok beszélgetéssel, ritmikus mondókák mondogatásával, meséléssel, bábozással fejlesztjük.

A képeskönyv egyben játékszer is, a kisgyermek számára mindig hozzáférhető. Tárgyképeskönyvek, szöveges lapozgatók, természeti képeskönyvek vagy szépen illusztrált mesekönyvek, mind a gyerekek anyanyelvi fejlődését szolgálják.

Nagy gonddal válogatjuk a „mesepolcra” való könyveket. Fontosnak tartjuk, hogy mind a lapozgatni való gyerekkönyvek, mind pedig a felnőttek számára használatos könyvek igényes kivitelűek és művészileg a legjobb válogatások legyenek.

3.7. Mozgás élmények

A kisgyermek számára a mozgás sikeres végrehajtása örömforrás. Minél változatosabb mozgásra van lehetősége a gyermeknek, annál nagyobb örömet találják a játékban.

Csecsemő- és kisgyermekkorban a mozgás alapvető formái alakulnak ki, fejlődnek. A mozgásigény rendkívül nagy, az egészséges gyermek örömmel gyakorolja a mozgást. A szobában, az udvaron biztosítjuk a kisgyermek számára a minél nagyobb mozgásteret, mozgásfejlesztő játékokat. Mindezek használata során gyakorolják a gyermekek az egyes mozgásformákat, fejlődik mozgáskoordinációjuk, harmonikussá válik. A mozgásfejlesztő játékeszközök szerepe az érdeklődés felkeltése, a mozgásaktivitás fenntartása. A szobában is szükségesek a nagy-mozgásos játékok, ezért fontos szempont a környezet balesetmentessége, a veszélyforrások kiküszöbölése.

3.8. Egyéb élmények

A kisgyermek örömmel vesznek részt élethelyzethez kötött közös „program” előkészítésében és megoldásában. Az együttes tevékenység az öröm forrása, a közös munkálkodás, a hasznosság átélése.

Gyümölcsnap

A gyermekeknek nagy élmény az otthonról hozott gyümölcs tisztításában való aktív részvétel is, mint pl: narancs, banán bontása, mely közben ügyesedik kezük, gyarapodnak ismereteik. Bármikor bekapcsolódhatnak, és bármikor kiléphetnek a gyümölcsök tisztítása adta lehetőség kipróbálásából. Ezekben a helyzetekben nemcsak a gyümölcsök neveit tanulják meg a kisgyermek, hanem a formáját, színét, ízét, illatát is. A helyzetek lényeges tanulási lehetősége a kötött tevékenységsorhoz igazodással a próbálkozás, az együtt dolgozás. Ezáltal a toleranciát, az egymásra való odafigyelést is elsajátítják. Az önkéntesség nagyon fontos, a tevékenykedés nem lehet feladat.

„Zöld” programjaink

A Zöld óvoda (iskola) programjai bölcsődénkben - nagy részben - megvalósulnak. Megünnepeljük a Víz Világnapját, az Állatok Világnapját, ápoljuk-gondozzuk a csigákat, halakat, a Csoda-kertet. Gyűjtjük a Pet palackok kupakjait, kiegészülve a szelektív hulladékgyűjtéssel - mint időszakos papírgyűjtés - és egyéb tevékenységekkel: komposzt gyűjtése az ovinak, szelektív hulladékgyűjtés (elem), környezetbarát anyagok használata közös családi délutánokon. **A kisgyermekes környezeti kultúrájának erősítése** a kisgyermeknevelőkön kívül a szülők aktív részvétele is fő szempont.

4. KIEMELT FELADATOK

4.1. Kisgyermeknevelőinktől elvárt magatartás, attitűd

Bölcsődénkben minden kisgyermeknevelőtől elvárjuk, hogy gondoskodjon arról, hogy a ránk bízott kisgyermeket a bölcsődénkben kellemes hatások érijék:

- a kisgyermeknevelő viselkedésével, empátikus magatartással a mindennapok alkalmával szeretetteljes, derűs nyugodt légkört alakít ki
- a gyermek egyéni igényeihez igazított játéklehetőségeket teremt meg
- a bölcsődébe lépéstől kezdve elvárjuk a kisgyermeknevelő és a kisgyermek között szeretetteljes, érzelmi biztonságot jelentő kapcsolat kialakítására való törekvést
- fontos számunkra az együtt nevelés érdekében a szülőkkel való rendszeres kapcsolattartás
- a kisgyermek társas kapcsolatban megtapasztalják az együttélés szabályait
- a kisgyermeknevelő a kisgyermek legkisebb fejlődését észreveszi, értékeli, együtt örül a gyermekkel a továbblépésnek
- segíti, hogy a mások iránti nyitottság, empátia és tolerancia tovább fejlődhessen
- a kisgyermeknevelőkkel, kortársakkal sok közös élményhez jussanak a kisgyermek
- nálunk elvárás a kisgyermeknevelőink közötti bizalomra épülő kapcsolat kialakítása, ápolása
- kiemelt érték számunkra az esélyegyenlőség biztosítása, a kisgyermeknevelő toleranciája, a megújulás képessége, a gyermekközpontú szemlélet érvényre jutása a gyermekek nevelése-gondozása közben
- a kisgyermek és szülők számára a kisgyermeknevelő magatartása, hanghordozása, viselkedése legyen példamutató

4.2. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése, gondozása

Minden gyermek különleges emberi lény, aki a saját egyéni módján növekszik és fejlődik. Van, aki később éri el a fejlődés egyes mérföldköveit, mint társai. Előfordul, hogy ez a késés a normál fejlődés változata, és nincs semmi teendő.

Bölcsődénk lehetőséget biztosít a sajátos nevelési igényű kisgyermek teljes integrációban való nevelésére-gondozására. Nagy részben a nevelés-gondozás során ismerjük fel az átlagostól eltérő fejlődést. Ezekben az esetekben tájékoztatjuk a szülőket, javasoljuk a szakértői vizsgálat elvégzésének kérését. Kevesebb számban a korai fejlesztő szakemberei delegálják intézményünkbe a kisgyermeket. A kompetencia határok betartásával a

kisgyermeknevelők figyelik, segítik a kisgyermek fejlődését, dokumentációkban rögzítik a fejlődés ütemét.

Bölcsődében a **korai nevelés-gondozás**: a korai életszakaszban, optimális időben megkezdett, a gyermek és a szülő igényeihez alkalmazkodó fejlesztés, melynek célja a szocializáció fokának erősítése.

Bölcsődében a **korai fejlesztés célja**

- hogy a **gyermek képességeit** minden területen úgy **fejlesszük**, hogy hátrányaiból a legtöbbet le tudja küzdeni, vagy kompenzálni tudja azokat
- a **szülőben** pedig **pozitív hozzáállás** alakuljon ki, hiszen ezzel tud gyermekének optimális segítséget nyújtani

4.3. Gyermekvédelem

Bölcsődében a gyermekvédelem célja és fő feladata a prevenció és a lehetséges korrekció, mely a kisgyermekre és családjára irányul. Különös figyelmet fordítva a gyermekvédelmi gondoskodásra leggyakrabban rászorulóakra (tartósan beteg, sajátos nevelési igényű, nehezen nevelhető, szociálisan inadaptív, hátrányos helyzetű, veszélyeztetett kisgyermek).

A kisgyermeknevelő nap mint nap találkozik a gyermekkel és családjával, így - mint a jelzőrendszer tagja - a kisgyermek jólétének biztosítását, valamint a gyermekvédelmi problémák megelőzését a bölcsődei szakember saját kompetencia körön belül megvalósíthatja, illetve más külső intézmények bevonásával team munkában történik.

A bölcsőde, mint szociális védőháló és jelzőrendszer a megfelelő segítségnyújtás megkeresésével időben tudja a családok életében felmerülő problémákat kezelni.

4.4. Minőségbiztosítás

Minőségirányítási programunk az oktatási intézményekre lett kidolgozva, amit (a volt ANK intézményegység vezetőinek támogatásával) **adaptáltunk** 2004-ben a **napközbeni kisgyermekellátás (bölcsőde) területére**.

A minőségbiztosítás szerkezete és elvei teljesen megegyeztek a **partnerközpontú** működéssel, a **bölcsődei nevelés szellemiségével**. A program szigorú előírásainak megfelelően megalakítottuk a helyi minőségirányítási teamet, elvégeztük az önértékelést,

azonosítottuk a partnereinket, mértük a partnerek elégedettségét, mérési naptárt készítettünk és elvégeztük az irányított önértékelést.

A minőségirányítási program kezdeti szakaszát felváltotta a megvalósulás folyamata, mely az elkészített Minőség Irányítási Program (MIP) szerint működik. A szervezettebb feltételek között megvalósuló hatékony nevelő-gondozó munka, a bölcsődei dolgozók egymást segítő jó munkakapcsolata, az eredményesebb munkára való törekvést eredményezte. Ennek megfelelően a bölcsőde

- **stratégiai célja** - bölcsődés gyermekeink egészséges szomatikus és pszichés fejlődésének biztosítása
- **rész céljai**
  - * biztonságos, harmonikus, gyermekközpontú, szeretetteljes légkör
  - * a szülő úgy látja gyermeke szeret bölcsődébe járni
  - * a szülő kapjon megfelelő információt gyermeke fejlődéséről és hangot tudjon adni véleményének a gyermekét érintő kérdésekben
  - * az egészséges táplálkozás elveinek megfelelő étrend
  - * a szülő elégedett azzal a fejlődéssel, melyet a kisgyermeknevelők a gyermek személyiségfejlődésében elérnek
- **teljesítés kritériumai** - fejlesztési céljait illetően akkor tekinti a bölcsőde tevékenységét sikeresnek, ha
  - * valamennyi szülő elégedettségi mutatója 95%
  - * ha a kapott információkkal 92%-ban elégedett
  - * célunkat teljesültnek, eredményesnek tekinthetjük, ha az elégedettség 90%
  - * eredményesnek tekinthető a bölcsőde ha a szülők 95%-a elégedet gyermeke fejlődésében

Minőségfejlesztési munkánk folyamatosan kitűzött céljai

Erősségeink megtartása

- elkötelezettség a nevelési-gondozási programban megfogalmazott célok iránt
- csapatmunka - pontosan meghatározott feladatokkal
- partnerközpontú működés közvetlen partnerekkel
- partnerek elégedettsége

Fejlesztési terveink

- dokumentációk, tájékoztatók átvizsgálása
- folyamatok átbeszélése, eljárások pontosítása
- két épület munkájának összehangolása
- honlapon való folyamatos tájékoztatás

Céljainak megvalósítását a következő eredmények igazolják

- kisgyermekünk szülei 95% felett elégedettek a bölcsőde szolgáltatásával
- működési dokumentumok, tájékoztató füzetek frissítése
- ünnepi rendezvényeink előkészülete, szervezése team munkában valósul meg

5. DOKUMENTÁCIÓ

A dokumentáció a **gyermek felvételével** kezdődik, illetve a **gyermek fejlődéséről** és a **csoporthoz tartozásáról** adnak tájékoztatást.

A dokumentációk vezetésénél fontos szempontok

- a tárgyyszerűség
- a hitelesség
- az árnyaltság
- a rendszeresség illetve a folyamatosság

A dokumentációk vezetésénél és őrzésénél a személyiségi jogokat figyelembe véve, a dokumentumokat elzárt helyen tartjuk.

A gyermekeket közvetlenül érintő dokumentációk

- csoportnapló: tartalma → gyermek adatai, szülők elérhetőségei, napi, heti feljegyzések, egyéb események (láz, betegség, baleset, stb.)
- egyéni dokumentációk: gyermek egészségügyi törzslap, fejlődési lap, percentilis tábla, gyermekpercek

6. KÉPZÉS, TOVÁBBKÉPZÉS

6.1. Bölcsődei szakember képzés gyakorlati oktatásában való részvétel

A folyamatos változásokon átment szakemberképzés aktív részesei vagyunk 2010. szeptember óta. OKJ és főiskolai - nappali, esti - képzés és (a volt ANK) gimnázium által delegált hallgatókat, tanulókat fogadjuk bölcsődénkben. Az intézmény együttműködési megállapodás keretében vállalja a hallgatók szakmai felkészítését.

Terepgyakorlatok megvalósulása

A bölcsődei **gyermekcsoportok hospitálási, terepgyakorlati és vizsgahelyszínt** biztosítanak a szakképzésében résztvevő hallgatók számára, szakirányú végzettségű kisgyermeknevelők valamint tereptanári végzettséggel rendelkező bölcsődevezető koordinálásával.

A gyakorlat célja:

- az iskolarendszerű szakképzésben részt vevő hallgató átfogó képet kapjon a személyes gondoskodást nyújtó napközbeni gyermekellátás - bölcsőde - működéséről, a kisgyermeknevelői hivatásról, napi gyakorlati munkáról, a korszerű nevelő-gondozó munkáról
- a kisgyermeknevelői hivatáshoz tartozó gyakorlati ismeretek, élmények szerzése, a legjellemzőbb kompetenciák elsajátíttatása
- az elméleti ismeretek rögzítése a gyakorlat során elvégzett feladatok/folyamatok segítségével
- a hallgató gyermekek iránti empátiájának erősödése
- a gondozás-nevelés elválaszthatatlan egységének kisgyermekre és családjára ható változások felismerése és segítése

6.2. Továbbképzések

A kreditpontos továbbképzési kötelezettségünknek eleget téve folyamatos továbbképzéseken, tanfolyamokon, szakmai műhelyeken, személyiségfejlesztő tréningeken, konferenciákon vesznek részt kisgyermeknevelőink.

Az alkalmankénti házi továbbképzések lehetőséget adnak egy-egy aktuális téma, probléma közös megbeszélésére, melyre meghívott külsős előadót is felkérünk, illetve

jelentkezés alapján egy-egy kisgyermeknevelő készül fel, a bölcsődevezető szakmai támogatásával. Valamint ifjú kollégák Záró dolgozat témáit ismertetik, beszéljük át.

7. ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS

A bölcsődében történő feladatellátás minden területét (kisgyermeknevelés, ételmezés, ügyintézés, takarítás, udvar) érinti az ellenőrzés. A szakmai munka felelőse a bölcsődevezető, ezért az ellenőrzés alapvetően az ő feladata. A gyermekcsoportok takarítási feladatait (leadott hatáskörben) a csoportvezető kisgyermeknevelők is ellenőrizhetik.

Minden nevelési év végén értékeljük a szakmai programban megfogalmazott, kitűzött céljaink megvalósulását.

Jelen szakmai programot szakalkalmazotti közösségünk legitimálta, 5 évre tervezzük, az esetleges változásokat szakalkalmazotti megbeszélésen elfogadásra terjeszt fel a bölcsőde vezetője.

8. MELLÉKLETEK

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának Kisgyermek Szociális Intézmények Igazgatósága

7622 Pécs, Vargha Damján u. 2.
Tel: 72/532-448 Fax: 72/534-488

E-mail: titkarsag@kszipecs.hu
Honlap: www.kszipecs.hu

Megállapodás

szociális szolgáltatás igénybevételéről
amely létrejött egyrészről:

Pécs Megyei Jogú Város Kisgyermek Szociális Intézmények Igazgatósága

Székhelye: 7622 Pécs, Vargha D. u. 2.

Képviselője: Dorsics Orsolya Igazgató,

Adószáma: 16627532-2-02;

(a továbbiakban Intézmény), valamint

a gyermek neve, szül. adatok: _____

TAJ száma: _____ kiskorú **képviselő**ben eljáró

szülő, gondviselő neve: _____, adóazonosító: _____

lakcíme: _____ tel: _____

törvényes képviselő (a továbbiakban igénybevevő) **a között intézményi elhelyezés biztosítása tárgyában az alábbiak szerint:**

1. Az intézmény az igénybevevő jelen előterjesztett kérelme és csatolt igazolásai alapján – biztosítja fent nevezett kiskorú intézményi felvételét.

2. A szolgáltatás típusa: bölcsődei ellátás, amelynek
helye: _____ Bölcsőde.

3. A bölcsődei ellátás kezdete: _____ év, _____-hó _____ nap, az ellátás határozott időtartamra szól, előreláthatólag _____ év, _____ hó, _____ napig tart.

4. A bölcsőde a gyermek, kiskorú számára az alábbi szolgáltatásokat nyújtja: bölcsődei nevelés-gondozás, étkeztetés, egyéb: _____ .

5. Az Igénybevevő a bölcsődei szolgáltatásért személyi térítési díjat köteles fizetni, mely két részből áll, egyrészt:

5.1. **Étkezési díjból**, amelynek összege: 330 Ft/nap+27% ÁFA=419,1 Ft/nap,
(másrészt:)

5.2. **Gondozási díjból**, amelynek összege: 250 Ft/nap.

5.3. Fentiek alapján az Igénybevevő által fizetendő személyi térítési díj napi összege: (5.1.+5.2.együtt)
669,1 Ft fő/ nap.

**Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának
Kisgyermek Szociális Intézmények Igazgatósága**

7622 Pécs, Vargha Damján u. 2.
Tel: 72/532-448 Fax: 72/534-488

E-mail: titkarsag@kszipecs.hu
Honlap: www.kszipecs.hu

6. A személyi térítési díj havi összege igénybe vevőnként nem haladhatja meg a család egy főre jutó havi nettó jövedelmének 25%-át. A jövedelmi viszonyok változásait igénybevevő köteles 15 napon belül a gondozás helye szerint illetékes bölcsőde vezetőjének írásban bejelenteni. A bejelentéshez csatolni kell az új személyi térítési díj megállapításának alapjául szolgáló jövedelmi/kereseti igazolásokat.

7. Az igénybevevő vállalja, hogy a személyi térítési díj havi összegét a tárgyhónapban az Intézmény által meghatározott időpontban előre befizeti az intézményi/bölcsődei házirendben írt módon. Az Igénybevevő a gyermeke távollétének bejelentését követő második naptól díjvisszatérítésre jogosult, de kizárólag az étkezési díj esetében. Az Igénybevevő tudomásul veszi, hogy a gondozási díjat a bölcsőde minden nyitvatartási napjára meg kell fizetnie. Az Igénybevevő tudomásul veszi, hogy a személyi térítési díj havi összege a mindenkor hatályban lévő közgyűlési rendeletnek megfelelően évente egy alkalommal módosulhat.

8. Igénybevevő elfogadja továbbá azon tényt is, hogy a 3. pontban meghatározott időtartam lejártával, ill. az alábbi törvényi feltételek megvalósulása esetén a bölcsődei szolgáltatás megszűnik.

a) a bölcsődei nevelési év végén (augusztus 31.), ha a gyermek a harmadik életévét május 31-ig betöltötte,

b) ha a gyermek a harmadik életévét betöltötte, de testi vagy szellemi fejlettségi szintje alapján még nem érett az óvodai nevelésre és óvodai jelentkezését a bölcsőde orvosa nem javasolja, bölcsődében gondozható negyedik életévének betöltését követő augusztus 31-ig.

c) meg kell szüntetni annak a gyermeknek az ellátását, aki a bölcsőde orvosának szakvéleménye szerint egészségi állapota miatt bölcsődében nem gondozható, illetőleg magatartászavara veszélyezteti a többi gyermek fejlődését.

9. A megállapodást kötő felek egyetértenek abban, hogy jelen megállapodásban nem szabályozott kérdésekben a tárgykört érintő hatályban lévő törvények és azok végrehajtási rendeletei, ill. az intézmény által kiadott házirend szabályai az irányadók.

10. A bölcsődei szolgáltatást igénybevevő szülő/gondviselő úgy nyilatkozik, hogy jelen megállapodás átvételekor a bölcsőde Házirendjében írtakat is megismerte és tudomásul vette.

Szerződő felek a megállapodásban írtakat átolvasták, tartalmát megértették, és úgy írják alá, hogy az megfelel kölcsönös és egybehangzó akaratuknak.

Pécs, 2013.

.....
Kisgyermek Szociális Intézmények
Igazgatósága igazgatója

.....
szülő/gondviselő,
törvényes képviselő

**Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának
Kisgyermek Szociális Intézmények Igazgatósága**

7622 Pécs, Vargha Damján u. 2.
Tel: 72/532-448 Fax: 72/534-488

E-mail: titkarsag@kszipecs.hu
Honlap: www.kszipecs.hu

Intézményi szolgáltatás iránti kérelem

APA /nevelőszülő/ neve:

Anyja neve:

Szül. hely, idő:

Foglalkozása:

Munkahely:

1. Munkaviszonyban áll: .....-tól
2. GYES mellett ..... órában dolgozik: .....-tól
3. Felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója: .....-tól
4. Egyéb: .....

ANYA /nevelőszülő/ neve: Anyja neve:

Szül. hely, idő: Foglalkozása:

Munkahely:

1. Munkaviszonyban áll: -tól
2. GYES mellett órában dolgozik: -tól
3. Felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója: .....-tól
4. Egyéb: .....

Büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy az általam közölt adatok a valóságnak megfelelnek.

Pécs, 2012.

Aláírás: .....

Bölcsődevezető információja:

Felvehető: .....

.....

Megjegyzés: .....

.....

Dátum: .....

Dátum: .....

Ph. ....

Ph. ....

aláírás

Dorsics Orsolya igazgató

Nyilatkozat

Alulírott nyilatkozom, hogy az 1997.évi XXXI. törvény 33.§-a (2) bekezdése értelmében a bölcsődei ellátás tartalmáról, feltételeiről, az intézmény által rólam és a gyermekemről vezetett nyilvántartásokról, az intézmény házirendjéről, panaszjogom gyakorlásának módjáról, a szülői érdekképviselési fórumról a tájékoztatást megkaptam.

Mint gyermekem törvényes képviselője tudomásul veszem, hogy az 1997. évi XXXI. törvény 33.§. (3) bekezdés b) és c) pontja értelmében a gyermekvédelmi törvény alapján vezetett nyilvántartásokhoz adatot szolgáltatni, valamint a jogosultsági feltételekben és a természetes személyazonosító adatokban történő változásokról az intézmény vezetőjét értesíteni kötelességem.

A nyilatkozat mellékletét képezi: 1 db házirend.

Hozzájárulok és engedélyezem, hogy gyermekemről az intézményben készített fotókat és videofelvételeket a bölcsőde szakmai anyagaiban (Szakmai Program, tájékoztató, faliújság, szakmai előadások, konferenciák, honlapon, kiadványokon, szakmai filmekben, stb.) felhasználhassa, és nyilvánosságra hozhassa.

Pécs, 2013.

.....

Szülő aláírása

